

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-39>

УДК 351.82:332.14:338.24:004

JEL classification: H70, H11, O18, O33, R58, F52, L86

ЗАПОРОЖЕЦЬ Тетяна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

<https://orcid.org/0000-0003-1914-9481>

e-mail: tetianazaporozhets@knu.ua

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті здійснено комплексне осмислення цифровізації державного управління регіональним розвитком як системного чинника зміцнення економічної безпеки держави та інструменту капіталізації територіального потенціалу. Обґрунтовано, що в умовах глобалізаційних трансформацій і зростання ролі новітніх технологій цифровізація виходить за межі технічної модернізації управлінських процесів і набуває характеру інституційної реформи, яка змінює логіку функціонування суб'єктів державного управління, механізмів стратегічного планування та способів використання ресурсів регіонів. Розкрито зміст інституційно-організаційного механізму, який охоплює структурну трансформацію системи державного управління, інтеграцію органів влади в єдині інформаційні екосистеми, впровадження аналітичних платформ у стратегічне планування, а також формування систем цифрового моніторингу й управління ризиками. Обґрунтовано роль цифрово-інструментального механізму як технологічного базису сучасного управління, що забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку процесів прийняття рішень, моделювання сценаріїв розвитку та оцінювання потенціалу територій. Значну увагу приділено економіко-стимулюючому механізму, спрямованому на перетворення оцифрованого ресурсного потенціалу територій у вимірювані економічні результати. Доведено, що синергія цих механізмів формує цілісну модель цифрової трансформації державного управління, у межах якої цифровізація виступає стратегічним детермінантом економічної безпеки держави через підвищення конкурентоспроможності територій, ефективності використання ресурсів і рівня інституційної прозорості.

Ключові слова: цифрова трансформація, державне управління регіональним розвитком, державні механізми, економічний потенціал, стратегічне планування, забезпечення економічної безпеки, капіталізація територіального потенціалу.

ZAPOROZHETS Tetiana

Taras Shevchenko National University of Kyiv

DIGITALIZATION OF REGIONAL DEVELOPMENT GOVERNANCE AS A DRIVER OF NATIONAL ECONOMIC SECURITY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR TERRITORIAL POTENTIAL CAPITALIZATION

The article presents a comprehensive scholarly examination of the digitalization of public administration in regional development as a systemic factor in strengthening the state's economic security and as an instrument for the capitalization of territorial potential.

It is substantiated that, under conditions of globalization transformations and the growing role of information technologies, digitalization extends beyond the technical modernization of administrative processes and acquires the character of a profound institutional reform that transforms the logic of public governance, mechanisms of strategic planning, and approaches to the use of regional resources. The content of the institutional and organizational mechanism is revealed, encompassing the structural transformation of the public administration system, the integration of public authorities into unified information ecosystems, the introduction of analytical platforms into strategic planning, and the development of digital monitoring and risk management systems.

The role of the digital and instrumental mechanism is substantiated as the technological foundation of modern governance, providing information and analytical support for decision-making processes, development scenario modelling, and the assessment of territorial potential. Considerable attention is devoted to the economic and incentive-based mechanism aimed at transforming the digitized resource potential of territories into measurable economic outcomes. Approaches to attracting investment, creating a competitive business environment, developing cluster initiatives, and implementing the concept of regional smart specialization are examined. The interconnection between the capitalization of territorial potential, the economic self-sufficiency of regions, and the resilience of the national economy to external shocks is identified. It is demonstrated that the synergy of the three mechanisms forms an integrated model of the digital transformation of public administration, within which digitalization acts as a strategic determinant of the state's economic security by enhancing territorial competitiveness, improving resource efficiency, and strengthening institutional transparency.

Keywords digital transformation, public administration of regional development, public governance mechanisms, economic potential, strategic planning, ensuring economic security, capitalization of territorial potential.

Стаття надійшла до редакції / Received 05.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 27.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Запорожець Тетяна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Цифровізація державного управління регіональним розвитком на сучасному етапі постає засадничим чинником формування ефективної та стійкої економічної системи держави. В умовах глобалізаційних

викликів та стрімкої дифузії цифрових технологій традиційні інституційні підходи до управління територіями демонструють обмежену адаптивність та недостатню гнучкість. Водночас, інтеграція цифрових рішень відкриває якісно нові можливості для стратегічного планування, моніторингу й об'єктивної оцінки економічного потенціалу регіонів, що безпосередньо детермінує здатність держави гарантувати економічну безпеку. На нормативно-правовому рівні зазначений вектор підтверджується положеннями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695, де цифрова трансформація визначена як один із пріоритетних інструментів модернізації системи управління територіями [1]. Попри певний прогрес у впровадженні електронних платформ та інструментарію діджиталізації, спостерігається низка системних проблем, що гальмують розвиток галузі. Зокрема, інституційні структури державного управління характеризуються недостатньою координацією, що нівелює ефективність реалізації державної регіональної політики. Аналітичний потенціал наявних цифрових платформ використовується подекуди фрагментарно, що обмежує здатність держави до повної капіталізації територіального потенціалу. Вказані чинники зумовлюють дисбаланс між наявним ресурсним базисом територій та рівнем його фактичної економічної реалізації, що призводить до зниження конкурентоспроможності регіонів та створює загрози для економічної безпеки держави в цілому. Основна науково-практична суперечність сучасного етапу полягає у тому, що цифровізація в системі державного управління нерідко розглядається лише як технологічна «надбудова», а не як фундаментальний трансформаційний базис. Відсутність прямого кореляційного зв'язку між інтенсивністю діджиталізації управлінських процедур та темпами зростання вартості територіальних ресурсів свідчить про низьку релевантність існуючих механізмів реальним запитам економіки. У науковому вимірі це актуалізує потребу в обґрунтуванні інституційно-організаційного, цифрово-інструментального, а також економіко-стимулюючого механізмів капіталізації територіального потенціалу. Такий комплексний підхід дозволить подолати фрагментарність цифрових рішень та забезпечити їхню цільову спрямованість на зміцнення економічної безпеки держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Концептуалізація цифрової трансформації державного управління регіональним розвитком та її ролі у зміцненні економічної безпеки держави сформувала широкий науковий дискурс, у межах якого дослідники розглядають різні аспекти функціонування суб'єктів управління в умовах розвитку цифрової епохи. Наукове підґрунтя дослідження цифрової трансформації публічного управління сформовано у працях О. Гирявця та Ю. Неміша [2]; роль цифровізації як інструменту модернізації державного апарату розкрито О. Євтушенко [3]; питання вдосконалення організаційно-інформаційних механізмів регіональної політики проаналізовано О. Телюком [4] та О. Гурінчуком [5]; технологічний аспект управління, зокрема використання Big Data для оптимізації економіки, досліджено Н. Сапотницькою та Н. Овандер [6]; питання стратегічного планування та розвитку смарт-інфраструктури громад висвітлено у роботах О. Корнаги, О. Гарафонові [7] та О. Новікової [8]; практичні аспекти функціонування цифрових платформ аналізують В. Редзюк та Д. Дармостук [9]; взаємозв'язок економічного потенціалу територій та цифровізації став об'єктом вивчення С. Тульчинської та М. Дергалюк [10]; безпековий вимір управління в умовах інноваційних загроз досліджено у працях Н. Зачосової, О. Ковалю та Д. Сафонова [11].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на ґрунтовність наявних наукових напрацювань, системне поєднання процесів цифрової трансформації державного управління з механізмами зміцнення економічної безпеки через капіталізацію територіального потенціалу залишається недостатньо розкритим. Більшість досліджень фокусується або на технологічних аспектах впровадження е-врядування, або на загальних питаннях регіональної стійкості, залишаючи поза увагою інструментальний зв'язок між цими категоріями. Зокрема, залишається нерозв'язаною проблема відсутності цілісної управлінської моделі, яка б перетворювала цифровізацію з технічного засобу на стратегічний чинник зростання вартості територіальних активів. Потребує глибокого наукового обґрунтування логіка активізації інституційно-організаційних та економіко-стимулюючих механізмів, що забезпечують конвертацію аналітичних даних у ресурсну самодостатність регіонів. Саме необхідність подолання фрагментарності у розумінні цифрової трансформації як системного детермінанта економічної безпеки держави та визначення ролі капіталізації потенціалу в цьому процесі зумовлюють актуальність і спрямованість цієї статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування логіко-структурної моделі цифрової трансформації державного управління регіональним розвитком та розкриття функціонально-структурних характеристик її механізмів у контексті капіталізації територіального потенціалу та забезпечення економічної безпеки держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах цифрова трансформація державного управління виходить далеко за межі суто технічного впровадження новітніх технологій та формує основу для виникнення нових управлінських практик, модифікації моделей координації між суб'єктами влади, а також удосконалення процедур стратегічного планування на регіональному рівні. Саме через такі інституційно-організаційні перетворення цифровізація здатна стати ефективним чинником забезпечення економічної безпеки держави, оскільки вона трансформує традиційні адміністративні структури у більш адаптивні, прозорі та орієнтовані на дані системи управління. Сучасні підходи до цифровізації управління підкреслюють, що цей процес слід розглядати як зміну самої логіки функціонування державних інститутів, а не лише як впровадження окремих автоматизованих процедур. Цифровізація охоплює комплексний розвиток державних структур, включаючи автоматизацію прийняття рішень, підвищення доступності електронних послуг для громадян та зміцнення каналів комунікації між владою й суспільством. Унаслідок цього вона стає каталізатором переходу від традиційної адміністративно-орієнтованої моделі управління до моделі нового публічного врядування, яка характеризується прозорістю процедур, широкою залученістю громадськості та інтеграцією дій різних рівнів влади [2]. Важливо підкреслити, що цифровізація впливає й на зміст управлінських процесів. Вона сприяє створенню систем, здатних забезпечувати моніторинг ключових показників розвитку територій у режимі реального часу, аналізувати великі обсяги даних та ухвалювати управлінські рішення на підставі об'єктивної інформації. Така інтеграція цифрових технологій дозволяє підвищити ефективність координації між суб'єктами влади, забезпечити узгодженість регіональних і державних стратегій та створити передумови для оптимального використання економічного потенціалу територій, що є критично важливим для зміцнення економічної безпеки держави.

Інституційно-організаційний механізм цифровізації державного управління регіональним розвитком охоплює низку взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких відіграє важливу роль у підвищенні ефективності державної політики та зміцненні економічної безпеки. Перший компонент - структурна трансформація органів державної влади та чіткий розподіл повноважень. У традиційних адміністративних системах повноваження часто дублюються або не узгоджені між різними рівнями влади, що створює ризики затримок у прийнятті рішень та зменшує ефективність реалізації державних програм. Цифровізація дозволяє інтегрувати діяльність центральних органів, обласних, районних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в єдину інформаційну екосистему, де всі учасники взаємодіють через спільні платформи та стандартизовані процеси обміну даними [3]. У практичному вимірі цей компонент інституційно-організаційного механізму безпосередньо впливає на економічну безпеку держави, оскільки цифровізація дозволяє оперативно виявляти потенційні управлінські або економічні ризики та координувати заходи реагування. Наприклад, у випадках зміни економічних умов або соціальних пріоритетів регіону цифрові платформи дають змогу швидко модифікувати управлінські рішення, розподіл ресурсів і пріоритети програм розвитку. Це сприяє зменшенню негативного впливу непередбачуваних факторів на розвиток територій, підвищує стійкість регіональних економік та інтегрованість державної політики. Формування такої інтегрованої системи створює передумови для узгодження регіональних стратегій із державними пріоритетами, забезпечує координацію дій у режимі реального часу та дозволяє здійснювати моніторинг виконання завдань на різних рівнях управління. Впровадження електронних платформ забезпечує прозорість процесів, автоматизує обмін інформацією та скорочує адміністративні бар'єри, що є особливо важливим для великих або складних регіональних систем.

Важливо також зазначити, що цифровізація у цьому контексті пов'язується не лише з технічним оновленням, а й зміною організаційної культури державних органів. Вона передбачає перехід до моделі управління, орієнтованої на дані, де ключові рішення приймаються на основі аналітики і прогнозування, а не лише нормативних процедур. Це дозволяє підвищити точність оцінки ризиків, ефективність розподілу ресурсів та результативність державних програм у регіонах. У перспективі така інтеграція даних і структурних елементів створює умови для більш стійкого та збалансованого розвитку територій, що є невід'ємним елементом забезпечення економічної безпеки держави.

Другий компонент інституційно-організаційного механізму цифровізації державного управління регіональним розвитком передбачає впровадження електронних платформ та аналітичних систем у процес стратегічного планування. Цей аспект є ключовим для забезпечення науково обґрунтованих рішень на регіональному рівні та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу територій. Сучасні цифрові платформи інтегрують різні типи даних, від статистичних показників соціально-економічного розвитку до інформації про інфраструктурні, екологічні та інвестиційні ресурси регіонів. Інтегровані бази даних дозволяють накопичувати, систематизувати та обробляти великі масиви інформації, створюючи умови для комплексного аналізу стану регіонального розвитку. Геоінформаційні системи (ГІС) надають можливість візуалізації територіальних процесів, просторового аналізу ресурсного потенціалу та оцінки територіальної ефективності управлінських рішень. Цифрові панелі аналітики забезпечують моніторинг ключових показників у режимі реального часу та формують інструменти для оперативного прогнозування та моделювання альтернативних сценаріїв розвитку [4]. Використання зазначеного інструментарію дозволяє вийти на новий рівень управління ресурсами. Цифровізація забезпечує виявлення прихованого ресурсного

потенціалу територій та його подальше оцифрування. Це перетворює статичні дані про регіон на динамічний цифровий актив, готовий до представлення на інвестиційному ринку. Таке оцифрування є першим кроком до реальної капіталізації, оскільки робить потенціал території видимим і зрозумілим для потенційного інвестора. Завдяки цьому цифрові системи стають не лише засобом збору та обробки даних, а інтегрованим інструментом стратегічного управління, що дозволяє оцінювати ефективність регіональних програм і політик; прогнозувати економічні та соціальні наслідки управлінських рішень; здійснювати аналіз ризиків і виявляти потенційні проблемні зони розвитку територій; забезпечувати прозорість і підзвітність процесів прийняття рішень. Особливо важливим є те, що цифрові аналітичні системи дозволяють моделювати різні сценарії розвитку територій, враховуючи альтернативні стратегії використання ресурсів та соціально-економічні пріоритети. Це дає можливість державним органам оцінювати ефективність управлінських рішень ще на етапі їх планування, а не лише після реалізації, що підвищує адаптивність системи управління до змін зовнішнього середовища та мінімізує економічні ризики. Такий підхід формує основу для системного, прогнозованого та ефективного регіонального управління, що безпосередньо впливає на капіталізацію економічного потенціалу та зміцнення економічної безпеки держави.

Третій компонент інституційно-організаційного механізму цифровізації - моніторинг і управління ризиками. У сучасних умовах динамічних економічних, соціальних і технологічних змін традиційні методи контролю за реалізацією державних програм часто виявляються недостатньо оперативними та фрагментарними. Цифрові системи дозволяють здійснювати безперервний, комплексний моніторинг ключових показників розвитку регіонів, що охоплює не лише виконання програмних завдань, а й оцінку впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на економіку, інфраструктуру та соціальну сферу територій [5].

Цифровізація надає державним органам можливість проактивного виявлення ризиків, включаючи економічні, інвестиційні та соціальні загрози. Інтеграція даних з різних державних та регіональних джерел дозволяє прогнозувати негативні тенденції розвитку, оцінювати ймовірність виникнення кризових ситуацій та розробляти превентивні управлінські сценарії. Завдяки цьому державні органи можуть оперативно адаптувати програми розвитку, перенаправляти ресурси та координувати дії між різними рівнями влади, що підвищує гнучкість і швидкість реагування на ризики, якість оцінки потенційних загроз та ідентифікації причинно-наслідкових зв'язків. Це відкриває можливість для використання алгоритмічних та аналітичних підходів у процесі управління ризиками, наприклад, через моделювання сценаріїв розвитку, аналіз чутливості регіональних економік до змін зовнішнього середовища, а також автоматичне формування рекомендацій щодо оптимізації управлінських рішень.

Цифрово-інструментальний механізм визначає сукупність технологічних рішень і цифрових інструментів, які забезпечують інформаційно-аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень у сфері регіонального розвитку, а також створюють основу для обґрунтованого прогнозування, оцінки ефективності політик і капіталізації потенціалу територій. Відмінність цього механізму від інституційно-організаційного полягає у фокусуванні не на структурних змінах у системі влади, а на функціонально-технічних можливостях, які цифрові технології відкривають для аналітики, моделювання та інтегрованого управління.

Перш за все, сучасні дослідження підкреслюють [6], що аналітичні платформи і системи великого обсягу даних (Big Data) стають базисом для сучасного управлінського аналізу. Великі дані - це не лише масиви інформації, а інструмент, який дозволяє ідентифікувати закономірності, оцінювати тенденції, виявляти зміни в економічних, соціальних та екологічних параметрах регіонів, а також виконувати комплексне моделювання сценаріїв розвитку в різних умовах. Наукове обґрунтування цього підходу міститься у дослідженнях, де підкреслюється, що обробка великих даних сприяє оптимізації економічних процесів і формуванню надійної аналітичної бази для управлінських рішень, що актуально і для державного сектору у контексті розвитку регіонів.

Цифрові технології, включно з Big Data, штучним інтелектом і ГІС, уможливають оцінку потенціалу територій через інтегровані моделі даних, що з'єднують статистичні показники, просторову інформацію та індикатори соціально-економічного розвитку. Ці інструменти полегшують аналіз поточного стану, дозволяють моделювати альтернативні сценарії розвитку, тестувати управлінські стратегії та прогнозувати їх наслідки за допомогою алгоритмів прогнозування і машинного навчання [7]. Такі можливості стають особливо важливими для складних територіальних систем з великою кількістю взаємопов'язаних змінних, де традиційний аналіз не забезпечує належного рівня гнучкості та достовірності висновків. Однак, варто акцентувати на тому, що в умовах цифрової парадигми дані (Big Data) набувають статусу стратегічного державного активу. На нашу думку, ефективність державного управління регіональним розвитком сьогодні має вимірюватися здатністю владних інституцій конвертувати інформаційні масиви у конкретні інвестиційні пропозиції та управлінські алгоритми. Без належної аналітичної інтерпретації цифровізація ризикує перетворитися на інструмент «прозорого спостереження» за послабленням потенціалу окремих територій замість того, щоб бути драйвером їхнього зростання.

Ключовим елементом цифрово-інструментального механізму є смарт-інфраструктура та цифрові екосистеми, які інтегрують дані з різних джерел і створюють умови для оперативного доступу до аналітичних ресурсів. Смарт-інфраструктура, зокрема цифрові платформи, ГІС-сервіси та аналітичні панелі, формують інформаційне середовище, здатне підтримувати оптимізацію процесів прийняття рішень у місцевому

самоврядуванні та регіональних органах влади. Дослідження розвитку смарт-інфраструктури в громадах показують, що цифрові сервіси та алгоритми прогнозування стають джерелом якісної підтримки стратегічних рішень, оскільки вони дозволяють аналізувати дані у реальному часі, що підвищує оперативність управлінських реакцій і точність прогнозів [8].

Водночас, реалізація цифрово-інструментального механізму пов'язується із значними викликами. До них належать інтеграція технологій у існуючі інформаційні системи, забезпечення кібербезпеки, а також розвиток відповідних компетентностей персоналу. Інтеграція передбачає не лише технічне поєднання різних платформ, а й узгодження стандартів обміну даними, що вимагає відповідних нормативно-правових рішень і підвищення цифрової обізнаності фахівців [9]. Крім того, використання аналітичних платформ відкриває додаткові вектори ризиків: захисту даних, відповідності сучасним вимогам кібербезпеки, що посилює потребу у комплексному правовому та організаційному супроводі інструментів цифрового управління. Окрім того, варто акцентувати на наявності ризику «цифрової сегрегації» територій. Державна регіональна політика повинна враховувати, що уніфіковані цифрові механізми можуть посилювати асиметрію розвитку: регіони з потужним стартовим потенціалом капіталізують його швидше; депресивні території залишаються поза межами інноваційного циклу. Тому ми вважаємо за необхідне впровадження механізмів «цифрового вирівнювання», де державне управління фокусується на створенні базової цифрової інфраструктури в економічно слабких регіонах як передумови їхньої майбутньої безпеки.

Функціонально цифрово-інструментальний механізм спрямований на підвищення ефективності управління через формування надійної інформаційної основи для прийняття рішень та стимулювання розвитку регіонів. Дані та аналітика стають способом підвищення економічної прозорості, залучення інвестицій та оптимізації ресурсів, що сприяє капіталізації потенціалу територій і зміцненню їх конкурентоспроможності. У цьому сенсі цифрові інструменти відіграють роль не лише технічного забезпечення, а й стратегічних активів, що сприяють підвищенню адаптивності й інноваційності управлінських систем територіального розвитку [10].

Цифрово-інструментальний механізм, реалізований через аналітичні платформи, Big Data та смарт-інфраструктуру, створює фундамент для економіко-стимулюючого механізму капіталізації територіального потенціалу, оскільки дозволяє перетворювати інформаційно-аналітичні ресурси на управлінські рішення, які безпосередньо впливають на економічні результати регіонів. Саме на основі даних, отриманих із цифрових платформ і моделей оцінювання потенціалу територій, державні органи можуть розробляти і реалізовувати цільові політики, спрямовані на мобілізацію внутрішніх ресурсів та стимулювання економічного зростання. Такий підхід узгоджується з концепціями організаційно-економічного забезпечення потенціалу регіонів, згідно з якими цифровізація сприяє формуванню середовища, в якому економічні ресурси територій можуть бути використані більш продуктивно й адаптовано до сучасних викликів.

У рамках економіко-стимулюючого механізму важливим є формування політик та підходів щодо залучення інвестицій і розвитку бізнес-середовища на регіональному рівні. Економічна безпека регіону тісно пов'язана з його здатністю залучати і мобілізувати інвестиційні ресурси, що підсилює конкурентоспроможність і стійкість економічної системи в умовах зовнішніх ризиків. Інвестиційно-орієнтовані стратегії, зокрема ті, що враховують цифрові можливості для залучення капіталу, дозволяють регіонам розширювати свою економічну базу, розвивати кластерні ініціативи й інтегруватися в більш широкі ланцюги вартості, що сприяє стабілізації умов для довгострокового розвитку.

Економіко-стимулюючий механізм передбачає також механізми перетворення ресурсного потенціалу територій на вимірювані економічні результати, такі як додана вартість, зростання виробництва та створення нових робочих місць. У цьому контексті наукові підходи до оцінювання економічного потенціалу як стимулятора інтенсифікації розвитку підкреслюють, що цифровізація не лише підвищує ефективність використання наявних ресурсів, а й стимулює інноваційні процеси, адаптацію технологій і накопичення знань, що є ключовими елементами переходу до вищого рівня економічної продуктивності [11].

Важливим елементом економіко-стимулюючого механізму є взаємозв'язок між капіталізацією потенціалу територій і економічною безпекою держави. Очевидно, що економічна безпека регіону виражається в його здатності до самостійного відтворення економічних процесів, стійкого функціонування у змінних умовах, а також у здатності забезпечувати прожитковий рівень населення через власну економічну активність. При цьому економіко-стимулюючий механізм передбачає аналіз можливостей та обмежень для сталого розвитку регіонів. До таких можливостей належать зростання інвестиційної привабливості, створення сприятливого бізнес-клімату завдяки цифровим сервісам, а також інтеграція регіональних ринків у національну та міжнародну економіку. Обмеження можуть бути пов'язані з нерівномірністю розподілу ресурсів, низьким рівнем цифрової компетентності управлінського персоналу, а також з недостатнім доступом до фінансових джерел для впровадження інноваційних рішень. Саме збалансованість політик стимулювання і послідовна капіталізація потенціалу територій створюють умови для сталого розвитку регіональних економічних систем та їх вклад у загальну економічну безпеку держави. У цьому зв'язку варто розглядати капіталізацію територіального потенціалу не як механічне зростання вартості активів, а як процес інтеграції регіональної економіки у глобальні цифрові ланцюги створення вартості. На наш погляд, роль держави полягає у стимулюванні «розумної спеціалізації» (smart specialization), де цифрові інструменти

використовуються для ідентифікації унікальних ніш кожного регіону та розвиток спеціалізованих е-сервісів для бізнесу. Саме такий підхід забезпечує перехід від пасивної стійкості до активного випереджаючого розвитку регіональних економічних систем. Ключовим завданням тут є пряме перетворення оцифрованого потенціалу на додану вартість. Завдяки цьому цифрові моделі територій конвертуються у реальні економічні результати, що є фундаментом для самодостатності регіону.

Вищезазначене дозволяє обґрунтувати логіко-структурну модель, у якій цифрова трансформація виступає не автономним процесом, а системним детермінантом зміцнення економічної безпеки держави через послідовну активацію управлінських механізмів. В основі моделі лежить теза про те, що цифровізація потребує глибокої інституціоналізації, оскільки вона не здатна автоматично генерувати економічні блага без їхньої інтерпретації через систему державного управління. Ефективність запропонованої моделі забезпечується синергією трьох взаємопов'язаних механізмів, де центральною віссю виступає капіталізація територіального потенціалу як процес перетворення статичних ресурсів регіону у динамічні активи, здатні самостійно генерувати додану вартість та залучати інноваційні інвестиції. Функціонально-структурні характеристики цих механізмів у контексті нарощування потенціалу та забезпечення економічної безпеки систематизовано у таблиці 1.

Таблиця 1

Функціонально-структурні характеристики механізмів державного управління регіональним розвитком у контексті капіталізації територіального потенціалу та забезпечення економічної безпеки

Державні механізми	Зміст та функціональне призначення	Роль у капіталізації територіального потенціалу	Вплив на забезпечення економічної безпеки
Інституційно-організаційний	Трансформація управлінської вертикалі; перехід до мережевої координації та управління на основі даних.	Створення інституційного середовища для легалізації та ефективного обігу територіальних активів.	Превентивна безпека: мінімізація управлінських ризиків, корупційних бар'єрів та інституційної слабкості.
Цифрово-інструментальний	Формування технологічного базису (Big Data, ГІС) для об'єктивного аналізу ресурсів у реальному часі.	Виявлення прихованого ресурсного потенціалу територій та його оцифрування для інвестиційного ринку.	Інформаційна безпека: раннє виявлення загроз розвитку та об'єктивний моніторинг стану критичних ресурсів.
Економіко-стимулюючий	Конвертація аналітичних даних у фінансово-економічні результати та інвестиційну привабливість.	Пряме перетворення оцифрованого потенціалу на додану вартість через «smart specialization» та е-сервіси для бізнесу.	Ресурсна безпека: зростання економічної самодостатності регіонів та їхньої стійкості до зовнішніх шоків.

Інтегрована дія зазначених механізмів забезпечує системну трансформацію регіонального розвитку, де капіталізація постає інструментом реалізації державної стратегії. Саме через капіталізацію внутрішніх ресурсів досягається стан економічної безпеки, оскільки остання є похідною від конкурентоспроможності територій. Ступінь інституційної прозорості та цифрової зрілості державних механізмів супроводу капіталізації територіальних ресурсів виступає детермінантом стратегічної стійкості національної економічної системи в умовах глобальних дестабілізуючих впливів. Таким чином, системна взаємодія обґрунтованих механізмів перетворює цифровізацію з технічного інструменту на стратегічний чинник державного управління, що гарантує економічну безпеку держави через розвиток економічного потенціалу кожної території.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження підтверджує, що в умовах глобальних трансформацій цифровізація державного управління регіональним розвитком виступає стратегічним фундаментом зміцнення економічної безпеки держави. Запропонована логіко-структурна модель демонструє, що лише за умови інституціоналізації цифрових процесів можливий перехід від пасивного адміністрування до активного управління капіталізацією територіального потенціалу. Системна взаємодія інституційно-організаційного, цифрово-інструментального та економіко-стимулюючого механізмів дозволяє трансформувати розрізнені регіональні ресурси у повноцінні економічні активи. Завдяки оцифруванню прихованого потенціалу та впровадженню стратегій «smart specialization», держава отримує інструментарій для створення реальної доданої вартості на місцях. Це докорінно змінює архітектуру економічної безпеки, вона перестає бути лише функцією захисту і стає результатом високої конкурентоспроможності та самодостатності кожної території. Таким чином, капіталізація територіального потенціалу на засадах цифровізації замикає цикл формування стійкої національної економіки. Якість і прозорість державних механізмів у цьому процесі стають головними детермінантами захищеності національних інтересів. Ефективне використання великих даних та інтегрованих аналітичних платформ дозволяє випереджати потенційні загрози, забезпечуючи стратегічну стабільність держави. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаються у формуванні методології «цифрового вирівнювання» регіонів, що дозволить мінімізувати ризики технологічного відставання депресивних територій та забезпечити інклюзивність загальнодержавного економічного зростання.

Література

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [Електронний ресурс] : постанова КМУ від 05.08.2020 № 695 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Гирявець О. Зміст та особливості цифрової трансформації систем публічного управління епохи «Суспільство 5,0» / О. Гирявець, Ю. Неміш // Координати публічного управління. – 2024. – № 1(2). – С. 158–178. <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.02.08>
3. Євтушенко О. Цифровізація – інструмент модернізації публічного управління в Україні / О. Євтушенко // Публічне управління та регіональний розвиток. – 2024. – № 26. – С. 838–863. <https://doi.org/10.34132/pard2024.26.03>
4. Телюк О. В. Удосконалення механізмів реалізації державної регіональної політики на основі цифровізації / О. В. Телюк // Вісник ХНТУ. – 2025. – № 2 (93). – Ч. 1. – С. 235–241. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2025.2.1.44>
5. Гурінчук О. Б. Розвиток публічного управління через призму цифрових інновацій: організаційно-інформаційне забезпечення в умовах змін / О. Б. Гурінчук // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2024. – № 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-15>
6. Сапотницька Н. Використання Big Data для оптимізації економічних процесів у цифрову епоху / Н. Сапотницька, Н. Овандер та ін. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2023. – Том 4 (51). – С. 138–147. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4131>
7. Корнага О. І. Цифрові технології у стратегічному плануванні регіонального розвитку / О. І. Корнага, О. І. Гарафонов // Економічний простір. – 2025. – № 199. – С. 214–219. <https://doi.org/10.30838/EP.199.214-219>
8. Новікова О. Розвиток смарт-інфраструктури в громадах: роль цифрових платформ та алгоритмів прогнозування у місцевому самоврядуванні / О. Новікова // Економіка та суспільство. – 2025. – Випуск 81. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-92>
9. Редзюк В. Цифрові платформи для надання державних послуг: досвід України та світу / В. Редзюк, Д. Дармостук // Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. – 2024. – № 9. – С. 45–56. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-9-168-175>
10. Тульчинська С. Економічний потенціал регіону як стимулятор інтенсифікації розвитку регіональних економічних систем в умовах цифровізації / С. Тульчинська, М. Дергалюк // Науковий вісник Полісся. – 2022. – № 2 (25). – С. 34–45. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-114-123](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-114-123)
11. Зачосова Н. В. Активні та пасивні стратегії управління економічною безпекою суб'єктів господарювання в умовах традиційних та інноваційних загроз / Н. В. Зачосова, О. В. Коваль, Д. В. Сафонов // Економіка, управління та адміністрування. – 2023. – № 1 (103). – С. 112–121. [https://doi.org/10.26642/ema-2023-1\(103\)-43-48](https://doi.org/10.26642/ema-2023-1(103)-43-48)

References

1. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky [Elektronnyi resurs] : postanova KМУ vid 05.08.2020 № 695 // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Hyriavets O. Zmist ta osoblyvosti tsyfrovoi transformatsii lyst em publichnoho upravlinnia epokhy «Suspilstvo 5,0» / O. Hyriavets, Yu. Nemish // Koordynaty publichnoho upravlinnia. – 2024. – № 1(2). – S. 158–178. <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.02.08>
3. Yevtushenko O. Tsyfrovyzatsiia – instrument modernizatsii publichnoho upravlinnia v Ukraini / O. Yevtushenko // Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok. – 2024. – № 26. – S. 838–863. – Rezhym dostupu : <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/456/426>
4. Teliuk O. V. Udoskonalennia mekhanizmv realizatsii derzhavnoi rehionalnoi polityky na osnovi tsyfrovizatsii / O. V. Teliuk // Visnyk KhNTU. – 2025. – № 2 (93). – Ch. 1. – S. 235–241. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2025.2.1.44>
5. Hurinchuk O. B. Rozvytok publichnoho upravlinnia cherez pryzmu tsyfrovyykh innovatsii: orhanizatsiino-informatsiine zabezpechennia v umovakh zmin / O. B. Hurinchuk // Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia. – 2024. – № 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-15>
6. Sapotnitska N. Vykorystannia Big Data dlia optymizatsii ekonomichnykh protsesiv u tsyfrovu epokhu / N. Sapotnitska, N. Ovander ta in. // Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky. – 2023. – Tom 4 (51). – S. 138–147. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4131>
7. Kornaha O. I. Tsyfrovi tekhnolohii u stratehichnomu planuvanni rehionalnoho rozvytku / O. I. Kornaha, O. I. Harafonova // Ekonomichnyi prostir. – 2025. – № 199. – S. 214–219. <https://doi.org/10.30838/EP.199.214-219>
8. Novikova O. Rozvytok smart-infrastruktury v hromadakh: rol tsyfrovyykh platform ta alhorytmiv prohnouzuvannia u mistsevom samovriaduvanni / O. Novikova // Ekonomika ta suspilstvo. – 2025. – Vypusk 81. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-92>
9. Redziuk V. Tsyfrovi platformy dlia nadannia derzhavnykh posluh: dosvid Ukrainy ta svitu / V. Redziuk, D. Darmostuk // Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia. – 2024. – № 9. – S. 45–56 <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-9-168-175>
10. Tulchynska S. Ekonomichnyi potentsial rehionu yak stymuliator intensyfikatsii rozvytku rehionalnykh ekonomichnykh lyst em v umovakh tsyfrovizatsii / S. Tulchynska, M. Derhaliuk // Naukovyi visnyk Polissia. – 2022. – № 2 (25). – S. 34–45. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-114-123](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-114-123)
11. Zachosova N. V. Aktyvni ta pasyvni stratehii upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu subiektiv hospodariuvannia v umovakh tradytsiinykh ta innovatsiinykh zahroz / N. V. Zachosova, O. V. Koval, D. V. Safonov // Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia. – 2023. – № 1 (103). – S. 112–121. [https://doi.org/10.26642/ema-2023-1\(103\)-43-4](https://doi.org/10.26642/ema-2023-1(103)-43-4)